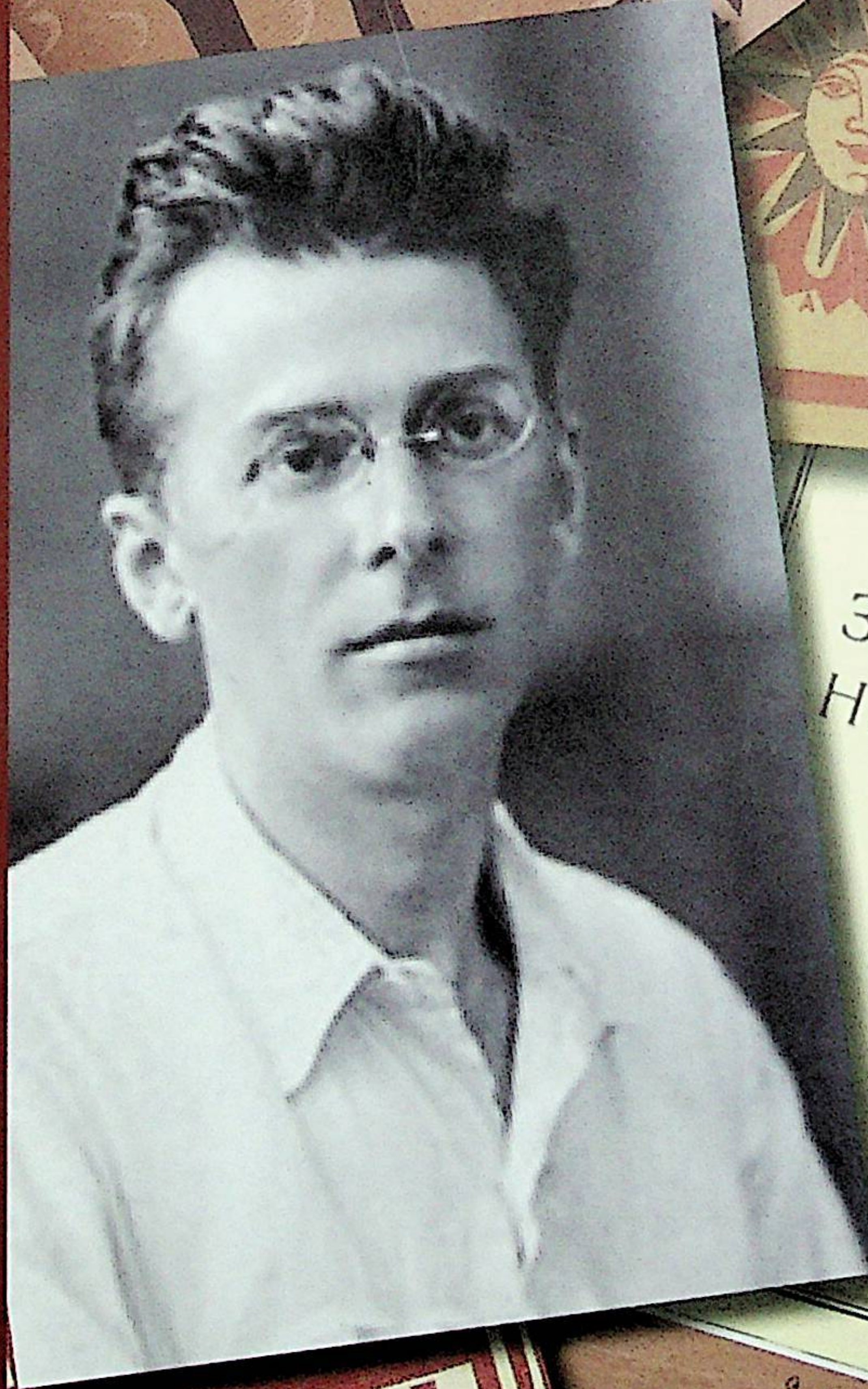

1574135

Павло Тичина

За всіх скажу, за всіх переболію...

СОНАШНИ
КАРНЕТИ

П. ТИЧИНА
ЗАМІСЦЬ СО
НЕТІВ І ОК
ТАВ

УКАРЬ. КИЇВ

ЛІТЕ

a manu d'opera...
1927
My ek me taku matnu tak sobro xabnu
2 fary - tm recu, xabnu i nibe njesu
ias is y nri) Manu, ku nribalnes?
me. a manu me y xici makoro, ma
2 fary - tm recu, xabnu i nibe njesu
2 fary - tm recu, xabnu i nibe njesu
2 fary - tm recu, xabnu i nibe njesu

До книги увійшли поетичні шедеври, які принесли П. Тичині визнання як геніальній особистості у міжнародному масштабі. Повністю друкуються за оригіналами рукописів та першодруків (без купюр) перші збірки «Панахидні співи», «Соняшні кларнети», «Плуг», «Замість сонетів і октав», «Вітер з України» та вибрані твори з інших збірок. Друга частина книги — ранні оповідання «Спокуса», «Богословіє», «На ріках вавілонських», написані в 1913 р., а також унікальний щоденник-повість «Подорож з капелою К. Г. Стеценка», написаний під час подорожі по Правобережній Україні у вересні–листопаді 1920 р. з мандрівною капелою, в якій поет виконував роль літописця.

До книжки додається унікальне коротке дослідження «Vita Nova. Павло Тичина» про збірку «Соняшні кларнети» Андрія Ніковського, який, по суті, змусив поета, — співробітника редагованої ним газети «Нова Рада», видати збірку «Соняшні кларнети». Саме в цьому першому дослідженні визначено молодому поетові роль геніальної особистості, яка не лише бачить, але й передбачає розвиток суспільно-політичних подій в Україні.

Щоденникові записи відомого тичинознавця Станіслава Тельнюка представляють П. Тичину як поета і мудрого державного діяча-патріота, який зрікся найвищої посади Голови Верховної Ради УРСР, щоб протистояти затвердженню закону про двомовність українського народу.

Книга розпочинається передмовою-дослідженням «Злети й падіння Орфея» відомого вченого-текстолога і тичинознавця Сергія Гальченка, який є автором двох монографій про творчість П. Тичини («Текстологія поетичних творів П. Г. Тичини», 1990., «Грані великого таланту». До 100-річчя від дня народження П. Г. Тичини. 1991), кількох окремих видань його творів та багатьох наукових досліджень і публікацій.

До поетичних і прозових творів П. Тичини С. Гальченко написав широкі наукові коментарі і примітки.

Книгу присвячено 130-річчю від дня народження видатного поета і перекладача, вченого (академіка), державного і громадського діяча, хорового диригента і музиканта Павла Григоровича Тичини (27.01.1891–17.09.1967).

ЗМІСТ

<i>Сергій Гальченко. Злети й падіння Орфея</i>	4
ВИБРАНА ПОЕЗІЯ	28
ПАНАХИДНІ СПІВИ [1914-1915(?)]	
I. «Прийдіть, пісні, прийдіть, ридання...»	31
II. «Я чую дзвін в бору ялин...»	31
III. «Святий Безсмертний, Святий Боже!»	32
IV. «Благословен єси Господи...»	32
V. «Со святими» — я чую — співають...»	33
VI. «Плачу і ридаю...»	34
VII. «Світає... Так тихо, так любо, так ніжно у полі...»	35
VIII. «Хто там в небі дзвонить...»	35
IX. «На твоїй сумній могилі...»	36
X. «Я чую дзвін в бору ялин...»	36
«Я тебе поховав...»	37
«Ой, що в лузі дві тополі граються...»	38
СОНЯШНІ КЛАРНЕТИ (1918)	
Не Зевс, не Пан.	39
Закучерявилися хмари... ..	39
Гаї шумлять... ..	40
Арфами, арфами... ..	41
Десь надходила весна... ..	42
Цвіт в моєму серці... ..	43
Не дивися так привітно... ..	44
Подивилась ясно... ..	44
З кохання плакав я... ..	45
О, панно Інно... ..	45
Я стою на кручі... ..	46
Там тополі у полі... ..	46
Гаптує дівчина... ..	47
Квітчастий луг	48
Ой не крийся, природо... ..	49
Іще пташки... ..	49
Енгармонійне	50
Туман	50
Сонце	50
Вітер	51
Дош	51
Ходять по квітах... ..	51
У собор.	52
I. «По один бік верби...»	52
II. «Співає стежка на город...»	52
Пастелі.	53
I. «Пробіг зайчик...»	53
II. «Випив доброго вина...»	53
III. «Коливалося флейтами...»	53
IV. «Укрийте мене, укрийте...»	54

А я у гай ходила...	54
Хтось гладив ниви...	55
На стрімчастих скелях...	55
По хліб шла дитина...	56
Одчиняйте двері...	57
Скорбна мати...	57
I. «Проходила по полю обніжками, межами...»	57
II. «Проходила по полю — зелене зеленіє...»	58
III. «Проходила по полю. В могилах поле мріє...»	58
IV. «Проходила по полю... — І цій країні вмерти?..»	59
По блакитному степу...	59
Колискова. (З <i>Анатолія Ле Браза</i>)	60
Хор лісових дзвіночків (<i>Уривок із поеми</i>)	61
Зелена неділя	62
Війна	63
I. «Кладусь я спать...»	63
II. «Праворуч — сонце...»	63
Дума про трьох вітрів	64
Золотий гомін.	66
ПЛУГ (1920)	
Плуг	71
Сійте...	72
І Бєлий, і Блок...	72
На майдані...	73
Як упав же він...	73
Перезорюють зорі...	74
І буде так...	75
Міжпланетні інтервали...	75
Зразу ж за селом...	76
На могилі Шевченка	76
I. «І, уклонившись праху...»	76
II. «Спинились ми на «Чайці»...»	77
III. «А за Трипільям на горі...»	78
Мєсія	78
Із циклу «Сотворіння світу»	79
I. «Спервовіку не було нічого...»	79
II. «Вже би' заснув сиз вечір...»	79
III. «Пустили бідних на поталу...»	80
Листи до поета (<i>Триптих</i>)	80
I. «Еллади карта, Коцюбинський...»	80
II. «Ви десь, мабуть, не з наших сел...»	81
III. «Я комуністка, ходжу в «чужому»...»	82
Мадонно моя...	82
I. «Мадонно моя, Пренепорочна Маріє...»	82
II. «Вже славлять, співають...»	83
III. «Мадонно моя, Мати Пречиста...»	83
IV. «Не з каменю, не з мармору...»	84

Псалом залізу	85
I. «Ненавидим прокляту мідь...»	85
II. «Десь за морями право, честь...»	85
III. «Минув як сон блаженний час...»	86
IV. «На чорта нам здалася власть?..»	86
Ронделі	87
I. «Іду з роботи я, з заводу...»	87
II. «Мобілізуються тополі...»	87
26.II (11.III)	88
I. «Там на горі за Дніпром...»	88
II. «Прийшли попи, диктатори (о сором!)...»	88
Я знаю...	89
Гнатові Михайличенку	90
Один в любов...	90
Плюсклим пророкам	91
Палить універсали...	92
ЗАМІСЦЬ СОНЕТІВ І ОКТАВ (1920)	
«Уже світає, а ще імла...»	93
Осінь	93
Антистрофа	94
Терор	94
Антистрофа	95
Лю	95
Антистрофа	96
Найвища сила	96
Антистрофа	96
Ритм	97
Антистрофа	97
Евое!	97
Антистрофа	98
Хто скаже	98
Антистрофа	98
Шовіністичне	99
Антистрофа	99
Іспит	99
Антистрофа	100
Порожнеча	100
Антистрофа	100
Кукіль	101
Антистрофа	101
В КОСМІЧНОМУ ОРКЕСТРІ (1921)	
В космічному оркестрі	102
I. «Благословенні: матерія і просторінь...»	102
II. «Я дух, дух вічності...»	103
III. «В космічному оркестрі...»	104
IV. «Що наші сльози, і зойки, і крики?..»	105
V. «На берегах вічності ходить сонце...»	106
VI. «Мов пущене ядро з гармати...»	107
VII. «Недокровна планета круг сонця сохла...»	108

VIII. «Людськість промовляє...»	109
IX. «Колись цвіли сади Семіраміді...»	110
X. «В царях знайшли свою опіку і рідню...»	111
ВІТЕР З УКРАЇНИ (1924)	
Вітер з України	112
Плач Ярославни	113
I. «Сніг. Сніжок...»	113
II. «Дивний флот на сонці сяє...»	115
Надходить літо	116
Кожум'яка	117
Три сини	119
Ходить Фауст...	120
Голод	121
Відповідь землякам	121
За всіх скажу...	122
Ненависті моєї сило...	124
Великим брехунам (<i>Відповідь декому</i>)	124
Перед пам'ятником Пушкіну в Одесі	125
Осінь така мила...	126
На хуторі	127
Ми кажемо...	127
Весна (<i>З Баратинського</i>)	128
La bella Fornarina	129
Хмари кругом облягли... (<i>Гекзаметр</i>)	129
Повстанці (<i>Уривок</i>)	130
Клеон і Діодот.	132
З мого щоденника	134
I. «Ой хмари, хмари...»	134
II. «Дніпро – бандит». У ньому – все...»	134
III. «Озеро синіми слізьми сходить...»	134
Живем комуною.	135
I. «Живем комуною, працюєм...»	135
II. «На капусті жовті метелики...»	135
III. «Вночі фаланги сняться...»	135
IV. «Іще в нас музики не досить...»	135
V. «Посівів, Дніпре мій...»	136
VI. «Хочеш, Дніпре, я прочитаю тобі?..»	136
VII. «Дихнуло з півночі і з півдня...»	136
VIII. «Вигулюється там...»	136
IX. «А іноді — немов джентльмен...»	137
X. «Живем комуною, працюєм...»	137
Вулиця Кузнечна	137
Захід I	137
Захід II	138
Охляло сонце...	139
Великдень	139
Перше Травня на Великдень.	141

Харків.	141
I. «Харків, Харків, де твоє обличчя?..»	141
II. «Котяться вулиці, вицокує в тьмі тротуар...»	142
Фуга	143
Із збірки «ПЕРЕМАГАТЬ І ЖИТЬ» (1942)	
Голос матері	148
В безсонну ніч (<i>Думи про Україну</i>)	151
Весна (1942 р.)	153
Із збірки «ДЕНЬ НАСТАНЕ» (1943)	
Похорон друга	157
Із книжки «ПОЕЗІЇ (1941–1945)» (1945)	
Я утверждаюсь	166
Із збірки «СРІБНОЇ НОЧІ» (1964)	
Срібної ночі.	168
ПОЗА ЗБІРКАМИ	
ВІРШІ	
«Що місяцю зіроньки кажуть ясненькі...»	173
А.В.С.	174
Я за щастям піду...	174
Коханої очі	175
«Здійсняються мрії химерні, забиті...»	175
«Як часто в обіймах недолі...»	176
Пісня козака	176
«Синє небо закрилося...»	177
«Блакить мою душу обвіяла...»	178
Горе матері	178
«Моє слово бліде, моя пісня надгробна...»	179
«Україно моя, моя люба Вкраїно...»	179
«За хвилею котиться хвиля...»	180
«Не знаю і сам я, за що так люблю...»	180
«В темряві ночі тополі тріпочуть...»	180
Розкажи, розкажи мені, поле...	181
«Я хотів би умерти при заході сонця...»	182
«Зі смутком на серці, з вінком на чолі...»	182
«Не смерті я боюсь, — боюсь я похорону...»	183
Ви знаєте, як липа шелестить...	184
Чоловік	184
Молодий я, молодий...	185
Де тополя росте...	185
Не бував ти у наших краях!	186
Коли в твої очі дивлюся...	187
«Під моїм вікном...»	187
«Ах не смійтеся ви наді мною...»	190
«Хоч би чи дощ, чи завірюха...»	191
«Ех, якби я не бачив розкішних степів...»	191
«Живу, живу — ридаю...»	193
«Я хотів би, коли я умру...»	194
«Я люблю казки чудові...»	194
«Ми — тлі закон священнодійний...»	195

«Гей, іду, іду я полем з піснею-журбою...»	195
«Кохана вмерла...»	196
«Я сказав тобі лиш слово...»	196
У мене болять легені	197
«Там чути дзвін в бору ялин...»	197
Десь на дні мого серця...	198
«Гармонія світу — офіра безкровна...»	198
«Над озерами, над прозорими...»	199
«З далекого походу вернувсь до мене брат...»	200
«Душа моя — послухай!...»	201
«Як не горю — я не живу...»	201
«Озвався дзвін і потонув у присмерковім сумі...»	202
«Читаю душі ваші, наче книги, я...»	202
«Дух народів горить, дух народів — «мов жрець...»	203
«Інакше плачуть хмари і стогне буйний вітер...»	203
«Зоставайся, ніч настала...»	204
«Послав я в небо свою молитву...»	204
«Не вірте, люди, снігу...»	205
«І являвсь мені Господь...»	206
«Гей, вдарте в струни, кобзарі...»	206
Плач Антонія	207
Молитва «Кіевлянина»	208
«Як ударили у дзвони...»	209
«О, я не невільник...»	210
«Огонь життя лелійте...»	211
«Ой що в Софійському заграли дзвони, затремтіли...»	212
«Білі голуби злетіли...»	213
«Місяцю ясний!...»	214
«Постали череваті...»	214
«То не березовий, бузовий...»	214
«...Дівчинка на призьбі...»	215
«Вийду, вийду за ворота...»	216
«В гаю, в маю, у розмаю в квіти-дзвони задзвоню...»	216
«О, суму, смутку, скільки суму...»	217
«Встав на розвідку місяць повний...»	217
«Не розпинаюся, не падаю...»	218
Пам'яті тридцяти	218
«Сильніша за всі Бурі...»	219
«Хто ж це так із тебе насміяться смів?...»	219
«Застібнулось на всі гудзики небо...»	220
«Тільки сів він у стремено...»	220
Розкривши Гомера	221
«Прийшли до мене в гості...»	221
«Напував коня...»	222
«Із Білої Церкви, мов з чорної ночі...»	222
«Трохи не доспиш...»	223
Революційний гімн	224
«Пріма й секунда дають...»	225

«Так любимо спокій, любимо сон...»	225
«Казала травка...»	225
[Із Бабефа (<i>Параграфи</i>)]	226
«Орли-стерв'ятники на труп летять»	227
«Давай ми будемо козаки...»	227
Свобода, рівність і любов	228
«Брати, прощайте! Нових стріч!..»	229
«Сніг, сніжок...»	229
«Вулице Кузнечна...»	229
«Вітре, вітре мій, вітруньо!..»	230
«Струнка та чорноброва...»	230
«Спочатку йшло ласкаве жовте поле...»	231
«Як вийдуть до світання...»	231
Заступ та чорна земля	231
Балетна студія	231
«Загупало в двері прикладом...»	232
«Загупало в двері прикладом, заграло, зашкрябало в шибку...»	233
«Микола Леонтович говорить...»	234
«Весна встає, весна встає...»	235
Прометей	235
Святе сімейство (<i>Ідилія</i>)	236
Весна	237
«Божевільний вітер божевільно боживсь...»	238
Харків	239
III. «Мадонни, Ундіни, Гудруни...»	239
IV. «Осінь з рухів, сонце з маси...»	240
Поетам нової формації	241
«Хоч як його не проклинай...»	242
«Вийди, доню, подивися...»	243
«А я, натхненний егоїст...»	243
«П'ю немов із бутеля...»	244
«Він од Шевченка запозичив...»	244
«До кого говорить?..»	244
«...З-під кепки чуб кошатиться...»	245
З кримського циклу	246
Пляж	246
Прорив	247
Сниться й далі	247
За хмарами обвали	248
Ай-Петрі	249
Слався!	250
Курінь	251
На світанню	253
«Я ж не винен, що Анжела...»	254
У лісі	255
«Полудень. Літо на осінь...»	255
«Ми надто злі, ми надто люті...»	256
«І ось він сам уже стоїть...»	256

Комітас	257
«Культура наша — де вона?»	257
«Ще ж сади не одцвілися...»	258
«Більше листя падає...»	258
«Жайворонка спів понад водами...»	258
«Люди не вертаються...»	258
«Ще за кілька день до смерті Горького...»	259
Берізка	259
«Ой була собі Оксана...»	260
«Енциклопедіями обважніли...»	261
«На мить склеплю я вії...»	261
«Ти, Павле, ходиш по землі...»	261
«В лікарні я. В палаті темно...»	262
«Мені сниться тая хата, де я жив...»	262
«Вїжджаємо! у вогняні бурани...»	263
Як Дуб із Вітровієм бився	263
«Природо моя! Що ти хочеш від мене?...»	266
Загиблим побратимам	266
«Як ізнизу вгору дивиться...»	266
Квітень	266
«...Що ти скажеш любій неньці?»	267
«А зоря на сході руки вгору зводила...»	267
«...Пробачать хай товариші мої...»	267
«...Ще не раз колись розквітну!...»	268
Пам'яті мого брата Євгена	269
«Звіряючись по музиці...»	270
«Осокорі, що під вікном моїм...»	270
«Навіщо нам дискутувать...»	270
«Критики брали мене, чистили, м'яли...»	271
«Швидко їдемо до нього...»	271
«А чого не вмію?...»	272
«І наче десь мила іде, озивається...»	272
Архіватору-поету	272
«З вікна так само знов...»	272
«Літа біжать, хоч я й не хочу!...»	273
До молодих поетів	273
Жайворон, прилітай іще раз! (Відповідь на лист членів літтворчого гуртка «Середняківські проліски» 8-річної школи с. Середняків, Гадяцького р-ну, Полтавської обл.)	274
«Ну як би я міг без твоєї усмішки?»	275
«Я завше там, де труд, де людно...»	275
Я кличу тебе...	276
Зустріч з Верьовкою у Тампере	276
«Ну, а до чого вихиляси?...»	278
«...Отак сучасне оспівати...»	278
«На те я лірик, щоб запитувать...»	278
Із циклу «Подорож з капелою Стеценка» 1920 рік, вересень	278
На телевізійній студії (Експромт)	281

«Соколині очі, руки молодечі...»	283
«І враз вітер заскакав круг нас...»	284
«Люба, ми з тобою ідемо...»	284
Перед картинами Олекси Шовкуненка	284
В серці у моїм...	286
Під Великодню ніч (1919 чи 1920 року)	288
«Просто з поля, сонце де палило...»	289
До себе самого й до молодих поетів	291
«Вночі не сплю. Я ранку не дождуся...»	292
ПОЕМИ	
ДЗВІНКОБЛАКИТНЕ (Поема-феєрія).....	293
ПРОМЕТЕЙ [Уривки з поеми]	303
РОЗКОЛ ПОЕТІВ.....	318
СКОВОРОДА (Уривки симфонії)	332
ЧИСТИЛА МАТИ КАРТОПЛЮ (Уривки з поеми).....	361
ПРОЗА	365
ОПОВІДАННЯ	367
Спокуса	367
Богословіє.....	374
На ріках вавілонських.....	382
ЩОДЕННИК-ПОВІСТЬ «Подорож з капелою К. Г. Стеценка» .	389
ДОДАТКИ	603
Андрій Ніковський. VITA NOVA. Павло Тичина	605
Станіслав Тельнюк. «Всі збагнуть, який він геній...»	
Із щоденникових записів про Павла Тичину (1970–1971)	631
ПРИМІТКИ	667